

Den oavbrutna

Fritänkaren

Nr. 144 Februari 2006

Fjortonde årgångens tredje nummer

Innehåll :

Harold Pinter-debatten	2
En bokförläggares död (<i>Kalle Hägglund</i>)	3
Tryck- och yttrandefriheten i fara (<i>om bl.a. det nya muslimska bråket</i>)	4
Ur spansk synvinkel (<i>efterspel till bomberna i Madrid</i>)	5
Ahasverus minnen, del 55 : <i>Voltaire</i>	6
Shakespearedebatten, del 76 : <i>Vem var 'William'?</i>	7
Den kalle Camille Saint-Saëns och den varme Ernest Chausson	9
Filmavdelningen (med filmer från Göteborgs 29-e filmfestival)	10
Kalender, februari 2006	12
Den besynnerliga bombresan, del 18 : <i>Vårfiaskot</i>	12
Dröjsmålsresan, del 8 : <i>Konstantinopel</i>	14
Jubileumsresan, del 3: <i>Goda nyheter i Rishikesh</i>	15
Regnflykten, del 15 : <i>Uppsplittring i Themisgang</i>	17
Lycklig resa med komplikationer, del 5: <i>Succén fortsätter</i>	19

Fritänkaren ägnar sig mest åt litteratur, musik, film, politik, filosofi, religion och resor men även åt annat. Den är inte på något sätt anknuten eller ansluten till någon ideologi eller åskådning av vad slag det vara månne, utan tar tvärtom avstånd från varje institution som kräver okritisk underkastelse, och är helt oberoende humanistisk.

Redaktion : C. Lanciai, Ankargatan 2 A, 414 61 Göteborg, tel. 031-247887.

Postgiro : 621 39 94 – 4 ("Fritänkaren", C. Lanciai)

Årsprenumeration: 250 kr (även i Danmark och Norge; i Euroland: 30 Euro)

Tvåårsprenumeration : 350 kr (40 Euro)

I Finland kan avgifter insättas på *Aktia bank*, kontonummer 405510-667802 (avgiftsfritt).

IBAN-nummer för folk som eventuellt vill betala prenumeration även från annat utland:

SE37 5000 0000 0500 7297 2165

Bic-code: ESSESESS

Redaktionsslut för detta nummer : 6.2.2006

Copyright © C. Lanciai med medarbetare

Letnany 165

Det nästsenaste numret av *Fritänkaren* finns numera alltid tillgängligt på nätet i HTML-format jämte andra skrifter på följande adresser: <http://hem.fyrystorg.com/aurelio>

www.fritenkaren.se

e-post-adress : lanciai@hem.utfors.se

WSN 1652-0122

Harold Pinter-debatten

I förra numret publicerade vi den senare delen av Harold Pinters nobelföreläsning, där han (liksom även Noam Chomsky och så många andra har gjort) belyste USA:s aktuella roll som världens ledande terroriststat framför allt i dess inblandning i latinamerikanska republikers statskick med ofta deras omvandlingar från demokratier till diktaturer som följd.... Relevanta invändningar har kommit:

”Slutresultatet av Pinters tal skulle bli ett annat, om han lika ambitiöst hade beskrivit vad som troligtvis hänt om USA inte alls lagt sig i alla dessa smårepubliker. Att således insinuera att det bara skulle vara USA som sysslar med ”indirekt krigföring” är inte ärligt. Men tyvärr så skjuter nästan alla samhällskritiker och författare från vänsterkanten, och tenderar därför per automatik att blunda för de kommunistiska alternativ som annars varit aktuella, och som inte är ett dugg vackrare än sina kapitalist-kolonialistiska motsvarigheter.

Det betyder att oavsett vem som försöker ta kontroll i världen, så sker det med grymma och hänsynslösa metoder sedan urminnes tider. Att USA har varit mest ”framgångsrik” på detta område, gör naturligtvis att de framstår som så mycket värre, vilket inte är någon ursäkt men väl en förklaring med högre neutralitetsfaktor. M a o, varken höger eller vänsterfolk är tillräckligt intresserade av vetenskapliga neutrala fakta. Den politiska kampen gynnas helt enkelt inte av det.

Därför finns inga sådana ambitioner hos de konkurrerande två maktsystemen. En sådan ambition borde man dock kräva av alla oberoende observatörer/författare som annars bara riskerar att bli språkrör/marknadsförare av den ena eller den andra sidan. Nej Pinter, du står inte bara på människans sida om du bara pekar ut den ene av två våldsverkare...”

Detta inpass är ack så relevant och inspirerar därigenom desto mer till genmäle. Harold Pinter har i sin Nobelföreläsning inte bara angripit USA för sin bedrägliga och imperialistiska politik. Vad han mera ger uttryck för är ett trauma som hela Västerlandet (åtminstone i Europa) gått igenom under de senaste 40 åren, nämligen en bottenlös besvikelse på det USA som en gång lovade så gott och verkligen framstod som en upplyst demokrati som motsats till alla världens hemiska kommunistiska diktaturer. Det räcker med att nämna ett namn som Kennedy, så är traumat framme. En av Kennedys sista uttryckta föresatser var att avsluta Vietnamkriget (1963, innan det alltså ännu hade kommit riktigt i gång,) vilket sannolikt blev huvudanledningen till att dolda hökar i den amerikanska militärledningen röjde honom ur vägen, då han stod i vägen för den amerikanska vapenindustrins intressen. Hans efterträdare Johnson tolererades och t.o.m. backades upp av dessa Amerikas mäktigaste intressen då han valde hökarnas väg och trappade upp kriget in absurdum, men han förlorade sin mänsklighet på vägen och valde till slut att hellre slå vakt om den även om priset blev att avstå från presidentmakten. Sedan följde Nixonepoken med den totala amerikanska utrikespolitiska bankrutten, som definitivt tog fart i och med USA:s överfall på Kambodja, vilket resulterade i Khmer Rouges framgångsrika revolution. Sannolikt hade Pol Pot aldrig kommit till makten om USA lämnat Kambodja utanför sitt förödande Vietnamkrig.

Problemet är att USA ballade ur i och med mordet på president Kennedy och att det sedan dess aldrig har hittat rätt igen. Kennedy-erans upplysta initiativkraft med berömliga universalinsatser som Fredskåren och på en kulturell nivå som därefter bytts till motsatsen (- redan president Johnson ersatte Vita Husets franska kök med Texas-Ketchup) har ersatts av en billig vulgärimperialism med våldskultur och ren

kommersialism som dominerande standard, vilket hela världen slaviskt har efterapat, därför att USA efter andra världskriget etablerat sig som den dominerande makten och haft alla pengarna, genom att resten av världen gick under (ekonomiskt framför allt) medan USA var den definitiva Befriaren och det ledande hoppet i kampen mot diktaturerna. Den stora traumatiska besvikelsen var att USA i stället för att fortsätta den linjen ballade ur, fick Vietnamkriget till att urarta till en ren kombinerad humanitär och miljökatastrof och i stället för att bekämpa diktaturer etablerade sådana bland annat i Chile, Indonesien och Irak. Vi får aldrig glömma att det var USA under ledning av doktor Henry Kissinger som offrade Öst-Timor (med minst 100,000 människoooffer som följd), som genom förräderiet mot Tibet 1971 för att jämna vägen för Kinas affärer blåste upp denna världens största diktatur i stället för att låta den implodera, och som försåg Saddam Hussein med hans massförstörelsevapen, som till USA:s förlägenhet inte fanns kvar när USA med dessa massförstörelsevapen som ursäkt inledde sin förintelse av landet mest för att komma åt dess olja – vi får heller inte glömma att USA:s nuvarande administration med George W. Bush som ledare är helt i händerna som lydiga instrument i den amerikanska oljemaffians händer, samma maffia som med alla medel motsätter sig åtgärder mot den globala växthuseffekten i strid mot världssamfundets försök att rädda planeten.

Det är denna besvikelse på Amerika som Harold Pinter mest har givit uttryck för genom att som höjden av sin besvikelse framhålla Tony Blairs slaviska lydnad under Bushväldet och –våldet. Redan Charlie Chaplin vände sin udd mot Amerikas vulgärkultur där krass kommersialism tillåts reglera allt varför all idealism måste dränkas och begravas levande. Hur mycket skön musik, exempelvis, dränks inte av rockålderns megakonsertoväsen där intet hörs genom slamret av skrällande elgitarrer och omusikaliska rösters ursinniga skrik och vrål? Även filmindustrin, där så mycket vackra filmer skulle kunna göras på så många utsökta välkomponerade dramer och romaner, är helt överkörd av sex och våld. Massmedievärldens förintelse av kulturen är jämförbar med en asfaltering av naturen, men liv kan bara komma från naturen. En civilisation som förintar naturen måste förinta sig själv. Det har sagts, att felet med den amerikanska kulturen är att den inte är någon knätofs- och gräsrotskultur utan mera en bulldozerkultur. Och detta brutala busvälde tillåts dominera hela världen, vilket bara utskällda individualister som Harold Pinter öppet vågar protestera mot.

En bokförläggares död

Kalle Hägglund har gått ur tiden endast 62 år gammal, denne lille runde bokförläggarentreprenör och –entusiast, som hörde till dessa unika fantaster i branschen som föredrog att stå helt på egna ben och så ensam som möjligt för att slå vakt om sitt oberoende. Han hörde till dessa speciella bokförläggare som vi fick anledning att söka upp personligen, när han aldrig hörde av sig om ett insänt manus. Han skilde sig inte från mängden i sin 100-procentiga refusering av ett verk som vi ändå aldrig fick tillbaka, (han hade det någonstans men visste inte var, ett normalt fenomen hos små förläggare,) medan han senare dock gick till historien och mest lär bli ihågkommen för att ha gett ut en nyutgåva på svenska av Hitlers "*Mein Kampf*". Hans motivering för detta var att inte ens en sådan bok kunde ställas utanför tryckfrihetsrätten, fastän knappast andra än högerextremister, rasister och nynazister skulle finnas som köpare av boken. Man kan då fråga sig varför Fritänkarens Skrifter skulle exkluderas från den rätten, när en diktators enbart destruktiva propagandaskrift inte skulle göra det. Men det är nu en gång sådana prioriteringar som man gör i Samhället, och än så länge har inte en enda förläggare i världen tagit

avstånd från de massiva hundra procenten av Fritänkarens refuserare, som om samtliga lydte den oskrivna lagen, att kreativitet är en obehaglighet som måste ignoreras och förkvävas..

Därmed står vi som det skrivna skönlitterära ordets försvarare inför det dilemmat, att bokförlagen i vår tid övergått från att bli författarnas beskyddare och främjare till deras främsta fiender. Kan en diktare undgå en sämre behandling än 36 års refuseringar utan kommentarer? Det faktum att idag endast 0,4% av författare accepteras av förlagen, varvid minst av allt någon rättvisa tages i beaktande, innebär i praktiken, att förlagen satt en vitlistningspraxis i system, som automatiskt utesluter alla författare som inte faller inom den ständigt snävare ramen för förlagens helt subjektiva kriterier. Hur kan då blyga författare, som ställer sin konstnärliga ribba högt och med omsorgsfullhet lägger ner sin själ i känsliga verk, som de sedan utsätter för rent krass kapitalistisk bedömning, alls mera förtro sig åt förlagsvärlden, som en överväldigande majoritet författare genom bitter erfarenhet måste känna att har förrått dem? Vid en intervju erkände Dorotea Bromberg, att "de bästa böckerna är de som aldrig blir publicerade," varvid alltså en av landets ledande förläggare erkände att det bara är de sämsta böckerna som publiceras. Inte konstigt då att det bara gått utför med förlagsvärlden under de senaste 35 åren.

Och vad har då antiexhibitionistiska författare utan anlag för hänsynslöshet för chans, om de bara har kunskaps- och estetisk kompetens och bara hänvisas till skrivbordslådan?

Tryck- och yttrandefriheten i fara

Det var ju bara ett skämt. Teckningarna i Jyllandsposten på Profeten och två av hans konkubiner var ju bara ägnade att få folk att dra på munnen, vilket de flesta också gjorde, men vilket dessvärre muslimerna misslyckades med att göra, för de förstod inte att det bara var roligt. Kristna får skämta med Jesus, och judarna skämtar hejdlöst med Moses, men Gud nåde den som skämtar med Profeten Muhammed! För muslimerna är det den yttersta hädelsen att på något sätt ens försöka avbilda den Store Profeten, och om man ändå gör det kan man bli halshuggen för mindre. Okej, det får man respektera, att rätttroga muslimer kan förbjudas att avbilda sin profet, men går det inte lite väl långt när muslimer också vill förbjuda alla icke-muslimer att avbilda vad som ändå inte var mer än en människa? Har muslimer rätt att pretendera på en sådan jurisdiktion över hela världen? Med att då skjuta vilt omkring sig och bränna dåligt rekonstruerade norska och danska flaggor och skrika vilda protester i himmelens sky och komma med hysteriska hotelser är liksom svårt att ta på allvar, då människor som betar sig på detta vis ju bara gör sig löjliga. Om de då dessutom gör det i sin religions namn och yrkar på dess helighet med sådana medel måste de ju faktiskt skämma ut sin religion. Det har alltid funnits spefåglar som gjort sig lustiga över Profeten och hans skägg och andra skabrösa ingredienser i hans heliga levnad, särskilt faktiskt i Iran, men sådana poeter har aldrig tidigare blivit hotade till livet för den sakens skull. I den muslimska världens största diktverk, "Tusen och en natt", skämtas det vilt om Profeten i nästan varenda en av de tusen sagorna, men inte har någon sagoberättare fått fan för det. Kort sagt, kära muslimer, ni är bara allmänt hysteriska och fattar inte skoj. När Irans ayatollor kom med dödsdomen mot Salman Rushdie med ett mångmiljonpris på hans huvud hade de inte ens läst hans "Satansverserna", där det skämtades ännu oskyldigare med Profeten än i "Tusen och en natt", som aldrig ens har censurerats. Visserligen är det ju känt att det kan kosta en livet om man skämtar med en schizofren, men måste då alla muslimer bedömas som lika schizofrena om de hotar skämtsamma skandinaver till livet för att de vågar ha humor? Där måste ligga något grundläggande

missförstånd någonstans, men allting tyder på att islam, som så många andra politiskt etablerade religioner, tyvärr inte är något annat än en misslyckad hjärntvätt.

En annan olycklig följd av det inträffade är att ett sådant högljutt bråk överröstar och undanskyler värre problem, till exempel det nyligen timade att världens största sökmotor på webben, "Google", kompromissat med Kinas kommunistparti och gått med på att genom Google göra det omöjligt för kineser att söka på ord som "demokrati", "mänskliga rättigheter", "Falun Gong" och annat som i de kinesiska myndigheternas näsor stinker subversivt. Naturligtvis är detta ännu löjligare än det muslimska bråket, då man alltid kan komma runt på webben genom andra länkar än de blockerade. Samtidigt görs ingenting för att åtgärda det ständigt lavinartat växande problemet *skräppost*, som består i att majoriteten av all mail som skickas omkring bara är parasitiskt viruskräp, – medan Kina krampaktigt bekämpar vettiga sajter. Därmed borrar det kinesiska regerande kommunistpartiet bara sitt löjlige strutshuvud djupare ner i sanden för att till varje pris undvika att befatta sig med problemet, att om Kina inte gör något åt sin enpartikorrupcion kommer Kina att gå under, medan om det gör något åt sin enpartikorrupcion åtminstone det kinesiska kommunistpartiet kommer att gå under.

I månadsskiftet januari-februari hade 7,5 miljoner medlemmar lämnat sitt regerande kommunistparti i Kina. Naturligtvis har partiet fortfarande 69 miljoner medlemmar, de rättor som överger skeppet undviker man att föra statistik över då det ju skulle vara dålig reklam för skeppet, i verkligheten har alltså detta världens mäktigaste parti som enväldigt härskar över 1,3 miljarder kineser krympt med 11% från 69 till 61 miljoner medlemmar, medan en allt större del av majoriteten kineser blir allt mera medveten om den statliga korrupcionens universella omfattning....

Ur spansk synvinkel

"Jag spatserade ner längs en gata i Barcelona, när jag plötsligt slogs av det fruktansvärda faktum, att Europa dog i Auschwitz.

Vi européer mördade 6 miljoner judar och ersatte dem med 20 miljoner muslimer. I Auschwitz brände vi upp en kultur och en värld av kreativitet och talanger, när vi förstörde ett utvalt folk, som i sanning var utvalt, då de producerade många av de främsta begåvningar som världen någonsin skådat, inom kultur och vetenskap, musik och skönhet, ekonomi och medicin och alla andra områden som enbart gynnat mänskligheten.

Detta var folket som vi försökte utrota.

Och under skenet av tolerans, för att vi önskade bevisa för oss själva att vi var botade från sjukdomen rasism, öppnade vi våra gränser för 20 miljoner muslimer, som kom med dumhet och okunnighet, religiös extremism och inskränkthet, kriminalitet och fattigdom, arbetsovilja och familjeförtryck, religiös intolerans och fanatiska skyggslappar.

Sålunda har vi i vår förvirring bytt ut kultur mot fanatiskt hat, kreativ förmåga mot destruktiv strävan, och intelligens mot andligt mörker, ensidighet och vidskeplig övertro. Vi har bytt ut judarnas strävan efter fred i Europa och för en bättre framtid samt deras främjande av livet, då de betraktade allt liv som heligt, mot sådana som strävar efter döden, och som i sin egen död vill dra så många andra med sig i döden som möjligt.

Vilket fruktansvärt misstag begick inte Europa!"

(I Spanien glömmar man inte bomben i Madrid för några år sedan, och att man för drygt 500 år sedan förjagade alla judar ur landet för att i stället införa inkquisitionen. En av dessa judar var Columbus, som lanserade den Nya Världen.)

Till mina angenämaste minnen räknar jag mina besök vid slottet Ferney nära Genève. Jag tyckte lika litet om Voltaire som person som jag tyckte om Goethe, men jag kände alltid då och då ett behov av att resa dit och munhuggas med honom. Jag tyckte om att visa honom hur litet jag i motsats till resten av världen uppskattade honom.

"Jaså, är ni här nu igen, min judiske plågoande!"

"Mig slipper ni aldrig och inte ens i döden. När ni är död skall ni bli föremål för häftigare dispyter än någonsin, ty man skall alltid hata er lika mycket som man älskar er."

"Jag förstår inte vad det är för ett olycksöde som vi fransmän har dragit på oss. Efter Richelieus tid har det ibland oss, världens ledande genier, inte uppstått en enda som varit älskad av världen."

"Ludvig XIV, som ni har beundrat så mycket, gjorde Frankrike omänskligt. Inte en enda av er encyklopedister och upplysningsfilosofer är mänsklig. Ni är alla lika avskyvärda och fåfänga som Leibnitz med hans materialism. Ni har ingenting till övers för den mänskliga faktorn, den ryms inte i den materialism som ni predikar. Ni utesluter allt äkta mänskligt såsom Platon uteslöt Homeros ur sin mönsterstat. Ni predikar tolerans men tolererar själva inte kristendomen. Jag lovar dig, François, att den enda bok av dig som kommer att läsas om hundrafemtio år är 'Candide', därför att det är den enda av dina skrifter som har någon självironi att uppvisa. Du angriper där din egen materialism, och det är det enda du har gjort i ditt liv som var berömvärt."

"Min kamp för de mänskliga rättigheterna då?"

"I din kamp för de mänskliga rättigheterna har du berövat kyrkan och staten deras existensberättigande, varför de efter din död kommer att kollapsa. Följden blir en världskataklism som skall dränka Europa i blod och först och främst fransmän."

"Är Rousseau bättre då? Har han inte i större utsträckning än jag verkat för samhällets upplösning?"

"Jo, men han har ett stort plus framför dig. Du är rik, men han är fattig. Han tar hänsyn till den mänskliga faktorn och släpper inte religionen, medan du med att vilja krossa religionen vill göra världen till ett materialistiskt helvete. Världen slipper inte sina förtryckare med att man predikar våld och motstånd. Därmed frammanar man bara förtryck emot förtryck och den onda cirkel av förtryck som därav följer. Rousseau söker sig själv och Gud i naturen medan du vill skända världsordningen."

"Vem är du egentligen?"

"Det skulle du inte tro om jag talade om det."

"Är du den Cagliostro som alla talar om?"

"Nej, och jag är inte Anton Mesmer heller."

"Då är du ändå en bedragare."

"Det var det jag sade, att du inte skulle tro mig."

"Men du har ju inte sagt vem du är."

"Ändå tar du för givet att jag är en bedragare vilket är det sista jag är."

"Säg mig ditt namn."

"Jag är den som är känd under titeln Ahasverus."

Han flinade.

"Jag visste väl att du kom från ett mentalhospital."

"Där ser du."

"Vad ser jag?"

"Du tror mig inte."

"Men snälla kära söta bror Lustig, ni måste ju själv medge att det är absolut omöjligt för en människa att inte dö, att gå kvar omkring uppå jorden 1800 år efter sin födelse...."

"Det är just där er filosofi och er personlighet brister. Ni förnekar allt övernaturligt. Ni har berövat världen dess metafysiska och panteistiska världsåskådning tillsammans med Leibnitz och Goethe och andra sådana goddagspiltar, och däri har ni begått ert världshistoriska misstag, som världen aldrig kommer att kunna repa sig efter. Ännu om två hundra år skall världen lida av den okunnighet, det förtryck och det mörker som blindhet för den metafysiska verkligheten innebär."

"Gå hem och lägg er."

"Och ni gör bäst i att stanna hemma i er säng."

"Varför?"

"Då slipper ni dö."

"Jag är långt över 80."

"Om ni reser till Paris skall ni inte komma levande tillbaka."

"Nu har ni gjort bort er. Vad skulle jag ha för glädje av att komma tillbaka hit efter ett triumftåg till Paris? Hyllad av de massor som är mina lärjungar och som skall krossa den etablerade skändligheten någon gång efter min död vore ett skönt apotheos att dö mitt i. En härligare död kunde jag inte tänka mig.

Men ni har rätt. Jag är rik, och i min rikedom är jag fattig. Därför gör jag också rätt i att överge den och hoppas på att få dö i Paris. Men mitt trots mot myndigheterna tar jag aldrig tillbaka. Så länge mitt namn förekommer i tidens eviga annaler skall dess blotta existens utstråla den eviga sanningen att allt etablerat är av ondo. Så fort något blir etablerat stelnar det och insjuknar det i slö självgodhet som sedan bara duger till att kastas på elden. Endast initiativet, den som strävar, den som har något framför sig att ernå har rätt. Endast den förfördelade har rätt. Om tidernas största hjälte kastar allt etablerat över ända och sedan etablerar sig själv är han därmed en precis lika stor skurk som Ludvig XV, Fredrik II av Preussen, kejsarinnan Katarina II och amiral Byngs avrättare i England. Endast den laglöse rättslöse medellöse vilden och stråtrövaren har rätt, den som står utanför lagen, offret, den envise outsidersn. Alla som är delaktiga i något etablerat samhällssystem är lika stora skurkar som Nero, Muhammed, Djingis Khan och Timur Lenk. All makt är godtycklig. Det är min eviga varning och förbannelse som aldrig skall tystna. Försök vederlägga den om du kan."

Det kunde jag inte. Jag måste vika mig och ge honom rätt. Och till följd av min avrådan reste han till Paris, och i detta leende triumftåg dog han.

Men han är lika hatad och fruktad som älskad än idag, vilket han är för att han var farlig, vilket han var för att han hade rätt.

Shakespearedebatten fortsätter (del 76) : Vem var 'William'?

Denna apokryfiska karaktär nämns aldrig i korrespondenserna med något efternamn. Han var i Anthony Bacons tjänst under dennes sista år i Frankrike och tjänade som länk och kurir mellan Bacon och Lord Burleigh (William Cecil), drottning Elisabets premiärminister. Han stod i nära kontakt med en annan viktig internationell agent, Anthony Standen, som senare löd under täcknamnet *La Faye*. 'Williams' täcknamn blev i sin tur *Le Doux*.

1595 kom han till England, ledsagad av ett brev från agentveteranen Edward Selwyn i Bordeaux, (Michel de Montaignes domäner), till Anthony Bacon, i vilket han skriver bl.a.:

"Jag ber dig hälsa William välkommen hem, då jag är desto mera glad över denna hans hemkomst eftersom vi alla trodde han var förlorad efter de falska nyheter om honom vi fick för länge sedan."

Två år tidigare hade Christopher Marlowe 'försvunnit' under mystiska omständigheter efter världens skummaste krogslagsmål, vars dokumentation bara

består av frågetecken – antagligen var Marlowe inte ens närvarande vid sitt troligen arrangerade försvinnande – han hade ju allt skäl att försvinna från scenen efter angivelsen av honom inför Stjärnkammaren (Englands inkquisition) för alla den tidens värsta kända brott i England: ateism, homosexualitet och falskmynteri.

Anthony Bacon tillbringade sju år i Frankrike, av vilka fem var vid Henrik av Navarras hov i Montauban förrän han blev Frankrikes kung. De andra två var han i Bordeaux, men under denna tid hade han mycket korrespondens med sina agenter och kurirer mellan Frankrike, Spanien och England, i synnerhet Edward Selwyn, Anthony Standen och 'William', då ofta kallad 'Guillaume'. Bröderna Bacons mamma, den formidabla Lady Anne, kallar 'William' i ett brev sin sons "enda ärliga och tillförlitliga man". Hur kunde hon veta detta efter att inte ha sett röken av sin son på många år? Troligen emedan hennes måg och barndomsvän, Lord Burleigh, i vars tjänst 'William' också var, sagt det till henne.

'William' synes även ha varit något av en läkare, ty i ett brev skriver Anthony Standen, när han ligger sjuk och håller på att bli bättre, att han "funnit sig en ny 'Guillaume', som genom god läkekonst och kökskonst snart kommer att få honom på fötter igen." Detta skriver han tre år efter sitt mellanhavande med 'Guillaume' i Bordeaux, som han alltså då ännu kommer väl ihåg för dennes expertis i läkekonst och örtkunskap. Det bör tilläggas, att en av *Le Doux's* dyraste böcker (i katalogen över hans bokinköp) är "Medicinae" av Wecker, som består av 700 tättryckta sidor av medicinsk information.

Följande fakta får oss att tro att 'William' var ett täcknamn för Marlowe:

– Marlowe och 'William' var samtidigt agenter i brittisk underrättelsetjänst under Lord Burleigh och Anthony Bacon.

– Den lucka vi har i kunskapen om Marlowes agentverksamhet, nämligen åren 1587-92, stämmer exakt med 'Williams' samtidiga verksamhet i framför allt Frankrike, så att 'William' fyller denna lucka perfekt.

– 'William' råkade ut för samma sorts bråk och konflikter i Frankrike som Marlowe gjorde i England.

Följande tyder på att 'William' var *Le Doux*:

– 'William' hälsas välkommen hem till England samtidigt som *Le Doux* uppträder därstädes under sken av att vara informator i Rutland.

– Båda hade relationer med Anthony Bacon i dennes tjänst, och båda var uppenbarligen engelsmän som dolde sig under en fransk identitet.

– *Le Doux's* egna papper visar att han var i Bordeaux 1591 i kontakt med Anthony Bacon. I dennes papper framgår 'William' tydligt som närvarande där medan Anthony aldrig nämner *Le Doux*.

– *Le Doux's* bokkatalog består i övertydlig och överväldigande utsträckning av huvudkällskrifterna till de flesta av 'Shakespeares' verk. I bokkatalogen finns även Weckers "Medicinae", den tidens universalhandbok i läkekonst, som summerar all den tidens kunskap i ämnet. Anthony Standen minns ännu efter tre år 'William' som en medicinsk expert.

Varför då ett namn som 'William'? Ett svar skulle kunna vara en fantastisk teori, som dök upp här under året genom släktforskaren 'Lyras' insatser. Enligt henne skulle Marlowe ha kunnat vara den oäkta sonen till William Parr, Catherine Parrs broder, en av Elisabets mest betrodda hovmän och vänner, en lärd man och musiker, högt uppburen vid hovet, en diskret och religiös man, som synes ha visat ett synnerligt intresse för landsflyktiga hugenotter från Frankrike, som bildat en koloni i Canterbury – han utgav en bok om deras martyrhistorier. Christopher Marlowes mor i Canterbury kan ha varit en sådan flykting. Om William Parr fått en oäkta son med en hovdam skulle det stämma väl med hans personlighet att han undanhöll drottningen denna information, (andra gunstlingar, som Sir Walter Raleigh, kunde råka mycket illa ut för

affärer med drottningens hovdamer,) och lämpligen placerade barnet i trygghet på säkert avstånd från hovet, då ju ett sådant barn skulle ha varit klanens enda avkomma – William Parr var i egenskap av Catherine Parrs broder drottning Elisabets styvmorbror. William Parr var därtill välskapt och rödlätt, han porträtterades av Hans Holbein, och hans utseende skulle mycket väl kunna stämma överens med ett eventuellt naturligt faderskap till Christopher Marlowe.

Som bekant jämnades vägen för Christopher Marlowe genom okända händer från katedralskolan i Canterbury till universitetet i Cambridge och tjänsten inom UD. William Parr, som även var en beryktad fruntimmerskarl – han hade tre barnlösa äktenskap – hade mycket väl kunnat styra en skyddslings väg från en skomakarfamilj bland landsflyktiga hugenotter i Canterbury till landets högsta makts innersta kretsar från sin orubbliga ställning i drottning Elisabets omedelbara närhet.

Som bekant kallar sig även Shakespearesonetternas författare i tre av sonetterna för 'Will'. Det finns ingen tänkbar motivering för att Francis Bacon skulle ha kallat sig vid detta namn.

Se även dramat 'Komplotten' på vår hemsida: www.fritenkaren.se/komplotten.pdf

Den kalle Camille Saint-Saëns (1835-1921) och den varme Ernest Chausson (1855-99).

Camille Saint-Saëns var ett så överlägset underbarn, att det aldrig rådde någon tvekan om hans livs bana. Han kunde inte bli något annat än sin tids främsta musiker i Frankrike, och det blev han också med 13 operor på sitt samvete, symfonier och oratorier och allt möjligt. Likväl har det mesta av hans musik fallit i glömska, och av hans operor uppförs bara "Simson och Delila" någon gång ibland. Mest slitstark av hans kompositioner har "Danse Macabre" visat sig vara, hans enda verkligt originella verk, samt "Djurens karneval", som han själv förbjöd allt uppförande av, då han var mån om sitt rykte som seriös komponist. Endast "Svanen" kunde han nedlåta sig till att tillåta i undantagsfall.

Han var även skribent och hade som sådan en vass penna och vann ryktbarhet för att vara sarkastisk, som en fransk Peterson-Berger fast värre och mera giftig. Särskilt slående framstår hans kallsinne i hans förhållande till César Franck, den enda av hans kolleger som kunde överträffa honom, som han hade mycket att göra med under hela sitt liv men vars begravning han undvek att närvara vid.

Vi står alltså inför en fullständigt överlägsen musiker, sin tids franska Mozart, som därtill framlevde ett långt och framgångsrikt liv smyckat av triumfer och utmärkelser, men som ter sig något avskräckande genom sin perfektionistiska kyla och sitt avståndstagande från all mänsklighet. Någonstans på vägen förlorade han sin själ.

Han gifte sig vid 40 års ålder med en 21 år yngre fru, och de fick två söner, men båda dog som barn. Den ena gossen föll ut genom ett fönster från fjärde våningen, han var 2 _ år gammal, och den andra dog av en spädbarnssjukdom 6 månader gammal. Han anklagade sin hustru för den äldre sonens olycka, äktenskapet urartade till bitterhet, Saint-Saëns synes ha varit en svår och krävande äkta man, och under en resa lämnade han plötsligt hustrun ensam i främmande land, varefter hon aldrig såg honom mera. Hon överlevde honom med nästan 30 år och levde ända in i vår tid för att gå bort 94 år gammal 1950.

Efter sin äktenskapstragedi levde Saint-Saëns ett ensamt liv vars huvudsakliga tröst blev favoriteleven Gabriel Fauré och dennes familj, vars naturaliserade onkel han blev. Summan av Camille Saint-Saëns liv är dock bilden av en överlägsen men kall begåvning vars liv lika mycket smyckades av karriäristiska och musikaliska framgångar som av misslyckanden på det mänskliga planet.

Som något av hans motsats framstår den unge Ernest Chausson, César Francks kanske mest begåvade och avhållne elev, som lika väl hade kunnat bli författare och/eller målare som han blev kompositör. Han avslutade en juristexamen och blev färdig advokat (på sin faders begäran) innan han helt gick in för musiken, men han gjorde det ingalunda själv lätt för sig. Hans krav på sig själv var gränslösa, och han filade länge på sina kompositioner innan han släppte dem ifrån sig. I gengäld är dessa samtliga intressanta och fascinerande, och Chausson om någon fortsatte César Francks väg mot originell expressionism i musiken förädlad genom romantik och magi. Han gifte sig och fick fem barn, det var ett mycket lyckligt och harmoniskt äktenskap, och bilden av Chausson blev med åren allt tydligare av sin tids kanske lyckligaste franske kompositör med en stabil inre harmoni och familjelycka, med en fulländad musikalisk talang och produktivitet och med sitt på det torra. Och så rycktes han plötsligt bort endast 44 år gammal i en trafikolycka.

Hur orättvist kan livet bli?

Filmavdelningen

Som vanligt har Göteborgs Filmfestival (den 29-e) slagit alla rekord. I det längsta försökte man undvika folkvandringssjippet, där floder av folk varje dag översvämmar staden på jakt från och till filmförevisningar, men somliga filmer kunde man bara inte låta bli att gå och se.

En av dem var "*Passionen om hebréen Jeshúa*", en smärtsamt realistisk film om en judisk familj som 1492 i Spanien drabbades av den katolska drottning Isabellas deporteringsbeslut mot alla judar. Tillsammans med två muslimer (som också tvingades i exil efter att judar, muslimer och kristna i alla tider levit i fred och kunnat samarbeta konstruktivt i Spanien) beger sig en judisk familj på en strapatsrik resa från Toledo över snöklädda berg i storm och rusk till kusten för att fortsätta till sjöss mot Neapel, där regimen var tolerantare. Ett skeppsbrott på vägen gör inte deras situation lättare, och väl framme i Neapel drabbas staden av pest och krig. Tillsammans med sin mor och syster beger sig Jeshúa vidare till Sicilien, där de finner en fristad i en by uppe i bergen, tills en religiös festival ställer till med årliga passionsspel. Jeshúa utses till att få spela rollen av Jesus, då han är så väl bevandrad i de heliga skrifterna, och det hela urartar till en upprepning av passionshistorien, då en ansvarig präst mutar några brottslingar till att klä ut sig till soldater och göra passionsspelet så verkligt som möjligt. Den folkliga teaterföreställningen blir till en upprepning av Golgatatragedin och genom sin realism till en mera skakande och övertygande återgivning av Jesustragedin än vad någon Hollywoodfilm lyckats åstadkomma med miljardbudgetar och filmstjärnor. Mot slutet accentueras realismen ytterligare genom att färgfilmen övergår i svartvitt. Resultatet är en inblick i den verkliga Jesustragedin som är mera tankeväckande än något försök till någon iscensättning av något evangelium. Filmen är skriven och regisserad av *Pasquale Scimeca*, ett namn värt att lägga på minnet.

Betydligt positivare som film var den lika konsekvent realistiska "*Marmormannen*" från 1976 av Andrzej Wajda, en klassiker som står sig. Som alla Wajdas filmer är historien dubbelbottnad och klurig och därför så intressant och svår att glömma genom all den eftertanke han lyckas åstadkomma. En vanlig murarearbetare uppmärksammas genom sin skicklighet och snabbhet, då han kommer på ett system där tre murare i lag kan åstadkomma ett 500% effektivare arbete än en ensam murare. Detta händer under Stalintiden, och han blir utkorad till en "arbetets hjälte" och får kändisstatus över hela landet, som han turnerar runt för att lära andra byggnadsarbetare mura lika effektivt. Alla murare uppskattar inte

denna utbildning, och vid ett tillfälle saboteras han så att någon lyckas se till att en tegelsten han får hand om kommer direkt från ugnen. Han bränner händerna så svårt att han aldrig mera kan mura en tegelsten. Där börjar den intressanta historien, för i stället engagerar han sig i annat och framför allt i samhällets orättvisor och visar sig vara en hejare på att gå till rätta med byråkrater, ty han har den egenheten att han aldrig ger upp.

Egentligen börjar historien med att en ung filmstuderande vill göra sitt examensarbete till en film om honom, varför hon forskar i hur det egentligen gick för honom efter att han plockats bort från kändispubliciteten och skrotats av myndigheterna. Hela filmen handlar om hennes jakt på information om och på honom själv. Hon finner honom aldrig. Till slut finner hon dock hans son, som är en varvsarbetare i Danzig. Då har hennes filminstitut dragit in hennes resurser och förbjudit henne att fullborda filmen. Tillsammans med sonen, som har samma seghet och beslutsamhet som fadern, inleder hon sitt eget korståg mot myndigheterna, och så slutar filmen.

Det är en underbar dokumentär om samhällseliga förhållanden i Sovjetunionens lydstat det kommunistiska Polen strax före grundandet av Solidarnosc, och det inte minst intressanta med filmen är hur den direkt pekar fram mot Lech Walesa-epoken. Därtill är den skickligt gjord, och huvudskådespelerskan är lika makalös som huvudkaraktären. Den skyr inga medel för att gå till rätta med och genomskåda den fasansfulla verkligheten bakom det totalitära samhällets kulisser av förljugenhet men gör det positivt med glimten i ögat. Detta är väl Wajdas oerhörda styrka – han var den enda av de framstående polska regissörerna som valde att stanna kvar och arbeta i Polen hur olidliga förhållandena än kunde vara.

Som motsats kan man framhålla Ingmar Bergmans berömda "*Viskningar och rop*" om en högaristokratisk familj på sin herrgård, där Harriet Andersson som döende i cancer får sina två äldre systrar (Ingrid Thulin och Liv Ullman) in på livet som avvaktande gamar. De har bara kommit för att se henne dö och visar ingen medkänsla alls. Tvärtom. De är helt upptagna med sina egna affärer, där den ena bedrar sin man med husläkaren och den andra förtär sig själv i ångest och bitterhet – vid ett tillfälle skär hon sig i vaginan och smetar blodet över sin mun inför sin totalt likgiltige man – kort sagt, det går för långt, och 34 år efter filmens segertåg över världen framstår den som närmast Ingmar Bergmans extremaste parodi på sig själv. Det hjälper inte att storyn är intressant och att den är hur fint filmad och fotograferad som helst – Sven Nykvist har ej sällan betytt mer för Bergmans filmer än Bergman själv – men skandalen är att någon över huvud taget funnit det mödan värt att kasta bort medel på att göra en film av ett rent frosseri i den yttersta självdestruktiva jämmerdalens sjukligaste elände.

Som hälsosam motvikt till Bergmans morbidity kan man framhålla Alfred Hitchcocks betydligt friskare morbidity, som ju alltid är upplyftande genom en god och pålitlig portion humor. Den klassiska "*Rear Window*" med James Stewart som fönstertittare med brutet ben som blir vittne till grannen Perry Masons mord på sin hustru upphör aldrig att imponera och fångsla, hans sista brittiska film "*Värdshuset Jamaica*" med Charles Laughton i högform som skurken den galne totalt korruperade fredsdomaren från 1939 i svartvitt är bättre än sitt rykte genom sin täta dramatik med kanske Hitchcocks färgstarkaste samling ruskprickar i vrakplundrargänget, men framför allt håller "*Vertigo*" ("*En studie i brott*") som vanligt att ses om och om igen. Det är den film som undertecknad sett flest gånger av alla filmer, varför vi ständigt får anledning att återkomma till den.

En annan imponerande thriller var "*What Lies Beneath*" (Robert Zemeckis 2000) med Harrison Ford och Michelle Pfeiffer som man och hustru, där hustrun haft en bilolycka och därefter upplever spöckerier i huset, då hon får kontakt med en okänd

avliden flicka. Hon nystar i tråden och får den ena ledtråden efter den andra till hur hennes egen man mördat henne, varpå han naturligtvis även måste mörda sin hustru, när han får veta att hon fått veta för mycket. Han måste ju slå vakt om sin karriär. Det är ovanligt att se Harrison Ford i en skurkroll, men hur bra han än gör den är Michelle Pfeiffer så mycket bättre genom sitt så utsökta känsliga spel, där minsta nyans betyder så mycket. Scenen där han försöker mörda henne, en oändligt långsam och utdragen scen då hon är bedövad och ingenting kan göra för att försvara sig, medan man dock känner precis vad hon känner, är ett psykologiskt mästerverk i sig.

Slutligen måste vi ägna oss en aning åt det stora Mozartjubiléet. Han fyllde ju 250 år den 27 januari, vilket TV firade med att sända skrönan "*Amadeus*" om hur den stackars Antonio Salieri vållade hans död med att få honom till att komponera sitt Requiem. Det finns ingen som helst grund för detta vanrykte, som faktiskt uppfanns av ingen mindre än Alexander Pusjkin. Dock är filmen naturligtvis intressant inte minst psykologiskt, och även om Mozartkaraktären i pjäsen är fullständigt överdriven till oigenkännlighet var han faktiskt i verkligheten tämligen obotligt pueril så till den grad att det fanns skäl att misstänka Tourettes syndrom (överdriven kiss- och bajshumor) hos honom. Hur angenäm Mozarts musik än är i sitt älskvärda ljus och sin extrema harmoniskhet och intagande espri, ofta med genialiska ingredienser med musikaliska höjdpunkter som aldrig överträffats, är det dock många som finner den hopplöst ytlig och tjugig i sina ständiga upprepningar. Hans utomordentliga flit som kompositör har framhållits, men han var ingalunda den flitigaste. Hans 600-tals verk inom 35 år slås ut av Schuberts 1000-tals inom 31, och även om kompositörer som Schubert, Chopin och Mendelssohn inte kunde göra något åt sin förtidiga bortgång så slarvade faktiskt Mozart bort sitt liv på att missköta sig och sin ekonomi på att spela bort sin möjlighet till välstånd på biljard. Denna Mozarts självdestruktivitet, som man inte finner hos någon annan kompositör i så hög grad, och som faktiskt filmen lyckas med att focusera, är den verkliga gåtan med Mozart.

Kalender, februari 2006

- 14 50 år sedan Nikita Chrusjtjov avslöjade och förkastade Stalindiktaturen.
- 16 John Schlesinger 80 år (många fina filmer, senast "*Cold Comfort Farm*")
- 17 150-årsminnet av Heinrich Heine.
- 19 Corn Flakes 100 år.
- 21 90-årsminnet av slaget vid Verdun (som fick rasa i 10 månader).
- 23 170-årsminnet av slaget vid Fort Alamo.
- 26 Volkswagen fyller 70 år.
- 28 20 år sedan Olof Palme sköts. Mordet klarades aldrig upp.

Den besynnerliga bombresan, del 18 : Vårfiaskot.

Meteorologerna lovade bara dåligt väder under hela påsken, och det såg hur hopplöst ut som helst. Det kunde knappast bli sämre – försenad om inte utebliven vår, en temperatur på sex grader, snö på alla berg, blygråa vintertunga skyar – det hade knappast kunnat vara värre ens i Göteborg. Men så hände det.

Påskdagen kom med klarblåa skyar utan ett moln på himmelen, och det blev plötsligt 19 grader. Följaktligen blev familjesammankomsten under påskdagen med

lunch i Cancellò på "*Dalla Valentina*" långt ute på landet den mest lyckade tänkbara. Vi var fjorton till bordet, och till eftersitsen uppe i hemmet i Castagné kom dessutom mitt kusinbarn Federicas svärföräldrar, vilket förökade oss till 16, 17 om man räknar med Federicas väntade dotter, Maddalena, vars ankomst beräknas till den 6 maj. Federica var alltså i åttonde månaden och i bästa tänkbara form, och hennes dotter blev familjens första medlem av den nya generationen. Givetvis var Federica i centrum för allas intresse och hennes än så länge osynliga men dock bevisligen närvarande dotter dagens huvudperson.

Men denna ljuvliga påskdag med dess gnistrande solsken och klarhet var bara en parentes, en tillfällig ljusning i mörkret, en ren nådegåva, ty på annandagen var det genast kört igen med iskallt väder och regn och inget hopp om någon ljusning. Och så hade i princip hela resan varit. Våren hade lyst bara med sin frånvaro, och de två ljusningarna mitt på Adriatiska Havet och på påskdagen hade varit de enda undantagen från dysterheten.

Jag kunde inte låta bli att erkänna för Achille att det bästa som någonsin hänt min familj var våra italienska släktingar. Kontakten med den katolska kyrkan och dess kultur hade varit livsavgörande för mig från början, det hade gett mig kontakten med Italien, som framför allt fördjupats genom mitt litterära intresse och min tidiga absorbering av Dantes verk, och Italien betydde minst lika mycket för mig om inte mer än Finland, som dock förblir mitt enda födelseland där jag har mina rötter. Dock föddes jag i Finland som italiensk medborgare.

Achille berättade om sin vän rabbinen i Verona. Han hade alltid haft nära kontakt med den judiska församlingen i Verona, som omfattar ett hundratal medlemmar. Rabbinen hade ofta varit hemma på middag hos honom, han hade haft två barn, men dessa hade blivit hans livstragedi, då sonen avsåg sig allt judiskt och då dottern lät sig uppslukas av en amerikansk sekt. Han hade i praktiken förlorat båda sina enda barn.

Varken Achille eller rabbinen kunde förstå sonens förnekelse av sin härkomst, sitt blod och sitt kulturarv. Förnekar man sin naturliga behörighet förnekar man sitt liv, och vad har man i stället utom ingenting? Att sålunda förneka sin identitet är det mest onaturliga man kan göra, och enligt Achilles mening kunde man knappast göra något mera föraktligt och förkastligt. Här saknas dock en försvarsadvokat för sonen och dennes eventuella förklaringar.

Men visst är det sant att man inte har något annat än vad man får till skänks genom sina föräldrar i form av identitet, behörighet och kultur. Ingenting kan ersätta detta, och om man själv avsäger sig det måste man framstå som förlorad.

Att då som dottern uppgå i en annan för familjen väsensfrämmande sekt måste framstå som en klen ersättning. Familjen är dock det första och det sista man har, och ingenting kan ersätta den, ty det är genom den man får sin mänsklighet, sin mänskliga värme och hjärtegodhet om man har någon och sin människokärlek. Saknar man allt detta har man ingenting.

Familjen Lanciais överhängande utdöende framstod därvid som betänkligt. Michael och hans bröder är alla borta, och vi har förlorat kontakten med deras efterkommande. Alberto har bara en dotter som är ogift, Cristina är ogift, och Paolos barn har främmande namn. Jag har fyra syskonbarn av vilka tre är döttrar, och två har aldrig hetat Lanciai. Jag och min bror Michael har inga egna barn, och chanserna för att det ska bli några minskar hela tiden. Paolos dotterdotter är hittills det enda tecknet i hela klanen på någon kontinuitet för familjen Lanciai, och hennes namn blir Maddalena Rossi.

Dröjsmålsresan, del 8 : Konstantinopel.

När man vaknade stelfrusen men levande i gryningen var landskapet helt klätt i frost. Det var rena jullandskapet den 6 april i Turkiet. Man trodde inte sina ögon.

Tåget kom fram till Istanbul strax efter nio, och Ringo var där och mötte mig. Han var något åldrad och medtagen men precis samma Ringo för övrigt strålande av 100-procentig godhet. Han tog mig genast hem till sig, där vi hade en lång frukost tillsammans med hustrun till sin granne. Hon var turkiska men hennes man var nigerian och det turkiska landslagets osårbara målvakt. Som människa var han dock fullständigt obildbar och ett mönster av likgiltighet. Han och hans fru tillbringade hela dagarna med att bara äta och sova och titta på TV. Varför hade hon gift sig med honom? Det var en fråga hon vägrade besvara.

Vår frukost blev så lång att klockan var över ett på dagen när vi var klara. Jag fick då äntligen möjlighet att återhämta något av den sömn jag förlorat under natten och sov i två och en halv timmar. Ännu hade jag dock inte återhämtat mig efter köldpärnen och förblev frusen hela dagen. Först under kvällen till middagen blev det något bättre.

Ringo tänker äntligen försöka lämna Turkiet efter fem år. Han står inte ut med sin grannar och har bara stannat kvar för att ta hand om en herrelös hund som sökt sig till honom, en mindre malteserliknande golvmopp. Hon är mycket älsklig och heter Sheila. Helst vill han till Indien och hoppas få träffa mig där under hösten, men först går resan hem till hans syster i Berlin, som han inte sett på sex år. Tyska ambassaden har vägrat honom pass, men han hoppas det ska gå ändå med en tillräcklig muta till gränspolisen på flygfältet. Jag rådde honom att tala tyska till dem, så skulle de säkert lyda. Liksom italienska är musikens språk är tyska militarismens språk.

Naturligtvis vore det bästa för honom att så snart som möjligt komma till Indien och stanna där. Han bodde 5 år på Ceylon, och det är bara i Turkiet han stannat ännu längre. Den indiska kulturen med dess uråldriga naturliga humanism och religiositet är hans naturliga element och det universella medborgarskap för vilket han valt bort sitt europeiska. Det är bara att hoppas att hans planer och företag skall lyckas.

Vi gjorde en underbar utflykt till Asien, närmare bestämt till den stora höjd på den asiatiska sidan där turkarna har rest alla sina radio- och TV-master för Istanbul. Där ligger en panoramapark som är ett omtyckt utflyktsmål för stadsborna då man därifrån har en vidunderlig utsikt över hela staden och Bosporen. Vid klart väder kan man även se alla öarna i Marmarasjön och bergen på andra sidan. Vädret var nu inte det allra klaraste, men det var den första vårdagen i Istanbul som infann sig med värme och solsken tillräckligt för att få blommor att spricka ut överallt. Höjden ligger på ungefär 250 meter och reser sig alltså högre än de 200 meter höga pylonerna på den en kilometer långa och stora hängbron över Bosporen, som av alla firmor och företag finansierades och byggdes av familjen Krupp, krigskanonfamiljen.

Den bron är Istanbuls ledande självmordssprångbräda. Det är 65 meter ner till vattnet, vilket ingen kan överleva som hoppar. Det har varit 65 självmordsfall därifrån de senaste fem åren.

En betydligt värre risk är dock den ständigt överhängande jordbävningssfaran. Man väntar på den stora jordbävningen när som helst, som då måste bli katastrofal, ty det är skandalöst hur dåligt byggda turkiska hus i allmänhet är. Om japanska hus kan klara sig till 64 procent och amerikanska till 68 så överlever turkiska hus en jordbävning på över 7 på Richterskalan endast till 3 promille, mycket på grund av det vanliga turkiska byggfusket att fylla det inre av betongpelare med dagstidningar eller plåtdunkar i stället för med cement. Turkiska betongpelare består alltså ofta av bara ett yttre skal av betong med det inre materialet av papper eller plåt eller plast.

Dock märks det tydligt hur Turkiet med alla medel anstränger sig för ett medlemskap i EU. Inflationen har hejdat, (1 miljon lira är fortfarande 5 kronor,) byggnadsverksamheten är frenetisk överallt, och intressantast är kanske att Istanbul med sina officiella 12 miljoner invånare (egentligen 16) då blir EU:s största stad. Europas största stad har den redan varit länge.

Dock är problemen överskådliga. Det största är den turkiska mentaliteten, som genom islams inflytande är hemfallen åt passivitet. I ett försök att befästa den turkiska ockupationen av norra Cypern erbjöd turkiska regeringen fastlandsturkar att flytta dit och vara befriade från skatt, (ungefär samma politik som Kina bedriver för att få så många kineser som möjligt att flytta till och etablera sig i Tibet). Många gjorde det, fick hus byggda åt sig av staten och slog sedan bara dank. Bristen på initiativ och ansvarskänsla medför katastrofal miljöförstöring. 26 fiskarter har försvunnit från Marmarasjön, och följaktligen finns det inte heller skarvar kvar där. Olyckor är vanliga i de trånga sunden Dardanellerna och Bosporen med vanligen miljökatastrofer som resultat. Kort sagt, Turkiet lever under ständigt katastrofhot, och ingen gör något åt saken. I stället bara väntar alla på nästa katastrof.

Inte för att Turkiet är ensamt. En 90 mil lång spricka mellan kontinentalplattorna i Stilla Havet vidgas ständigt och kan vid en accelererad rörelse resultera i att San Francisco och Los Angeles rutschar ut i havet. I Yellowstone i Wyoming är skalet så tunt mellan jordens innandöme och dess yta att det när som helst kan kollapsa, och i så fall följer en stor del av Nordamerika med i kollapsen. Dessa båda katastrofhot är ständigt latenta, och bara den ena av dem skulle ha förödande konsekvenser för hela planeten.

Kort sagt, vi lever på en värre bomb än vad någon kärnvapenmakt någonsin kan konstruera. Och denna levande bomb med dess enastående mirakel kallat livet bearbetar vi krampaktigt med global miljöförstörelse och atombomber med kärnavfall som förblir dödligt giftigt nästan i evighet. Hur ansvarslös kan människan bli?

Jubileumsresan, del 3 : Goda nyheter i Rishikesh.

Man drogs liksom genast in i en cirkus av socialt liv i Dharamsala då vänner genast infann sig överallt. Det var inte bara Johannes och kanadensarna och Maurice, som jag fick mycket att göra med de närmaste dagarna, utan även ett antal andra både namngivna och okända, från ett mycket ungt par från Lucca, som genast inbjöd mig dit, till engelsmän, fransmän, tyskar och till och med en svensk.

Maurice var i Indien för en konferens medan hans fru var hemma och väntade barn till någon gång i mitten av januari, så det var ett spännande ögonblick av deras liv för närvarande. Vi hade ju förlorat kontakten med varandra då nästan genast i Sangla i övre Kinnaur, när alla ens reskamrater försvann i den allmänna syndafloden. Hans fru var spansk medan han var irländare, men de bodde i Cadiz och var båda lärare och utomordentligt sympatiska. Sista dagen följde Maurice med mig upp till Triund men blev efter och tappade bort vägen. Tyvärr måste jag checka ut från mitt rum före tolv, jag kunde därför inte invänta honom, när han aldrig kom fram förstod jag att något hänt, och på vägen ner fann vi varandra igen. Då hade han återfunnit vägen, och han kunde sedan i lugn och ro njuta uppe vid Triund utan att vara stressad som jag.

Det var på min andra dags bergsbestigning jag stötte ihop med Johan från Stockholm, som just blivit färdig läkare och skulle flytta till Skövde. Han dök upp bakom mig mellan Triund och Snowline Café och hann ifatt mig. Han talade en utmärkt engelska, så det dröjde ett slag innan vi kom under fund med att vi båda var

svenskar. Han fortsatte sedan upp till passet mot Chamba medan en sådan klättring inte var lämplig för mina sandaler, varför jag vände tillbaka. Tyvärr återsåg jag honom aldrig mer, så jag fick aldrig veta om han kom välbehållen ner från passet igen eller om han blev på andra sidan. Han var utomordentlig kultiverad och sympatisk och verkligen en god representant för svenskheten i Indien.

Det förekom minst sex italienare på mitt 'Green Hotel' när jag kom dit, men de skingrades snabbt medan bara det unga paret från Lucca blev kvar. Vi blev genast mycket goda vänner, och jag ser fram emot att infria deras inbjudan nästa gång jag kommer till Italien, vilket väl blir mot påsksåsongen.

Johannes ville träffa mig på nytt i Darjeeling innan jag eventuellt försvann in i Nepal, varför han hade för avsikt att ge sig dit före mig. Ali Baba intervjuade jag om situationerna både i Nepal och Kashmir. Han menade att den indiska sidan knappast hade berörts av jordbävningen. 1500 hade meddelats saknade i det indiska gränsområdet mot Pakistan medan Pakistan hade rapporterat 80,000 döda. Många på den indiska sidan såg jordbävningen som en straffdom över Pakistan för dess ockupation av en tredjedel av Kashmir med våld. Också rapporterna om problem och våldsamheter i Nepal menade Ali Baba att var överdrivna. Det förekom på sin höjd demonstrationer och lokala skärmytslingar medan turister inte hade några som helst problem, menade Ali Baba. Men Shekhar i Kathmandu hade ännu inte besvarat mitt senaste mail.

Efter tre dagars intensivt socialt liv i Dharamsala var det naturligtvis som alltid svårt och melankoliskt att behöva lämna det. På min buss till Dehra Dun fanns det bara en annan västerlänning, en ung israel som talade dåligt engelska och som var helt ny i Indien – han hade aldrig varit i Rishikesh förut. Han blev irriterad över den långsamma färden, som enligt hans information skulle ha tagit 10 timmar men som tog 14. Framme i Dehra Dun imponerades jag av den stora nya bussterminalen utanför staden, som var lika välorganiserad och lätt att hitta i som den gamla hade varit omöjlig. Jag fann genast min Rishikeshbuss medan israelen hade försvunnit. För första gången under hela resan(s hittills sex dagar) var jag därmed helt fri från alla västerlänningar och njöt av det till fullo.

Mitt smultronställe i Rishikesh var lika fridfullt och ljuvligt som vanligt med sin stora idealiska trädgård, och jag kunde lugnt slappna av med kall dusch och en kanna te med några paranthas och njuta av egentligen resans första riktiga semesterdag. Ingen stressade mig längre när jag lyckats lämna alla västerlänningar bakom mig.

Det enda som stressade mig var den annalkande Diwalihögtiden, årets största hinduiska helg som var en ljusfest utan like och en sorts klimax på skördetiden. Den skulle inträffa med hela sin fullhet på tisdag, jag hade lekt med tanken att eventuellt uppleva den i Rishikesh, men nu var det söndag, det smälldes redan med fyrverkerier och stressiga smällare, och min strategi tidigare år hade varit att helst befinna mig på ett så lugnt och avlägset ställe som möjligt när hela Indien smällde av. Så jag bestämde mig för att snarast möjligt ta bussen upp till Joshimath och övervintra Diwaliterrorn där helst högst uppe bland bergen.

Det blev alltså inte mycket vila i Rishikesh, bara en lång och lugn skön eftermiddag i smäktande värme och stillhet under ändlösa promenader bland alla ghaten på andra sidan Ganges intill den i skönhet smältande solnedgången – och därpå en avskedsmiddag som dagens första måltid. Tidigare hade jag alltid kunnat intaga omeletter i Rishikesh, men nu hade staden renodlat sin vegetarianism så långt att jag inte kunde hitta ett hönsägg i hela staden. Detta var ett helt nytt fenomen. Annars var allting sig likt i den gudomligt sköna och heligt trivsamma, rena och friska staden Rishikesh. Det enda som hade blivit värre var trafiken.

Den första bussen till Joshimath skulle avgå klockan 3.30 på morgonen. Sedan skulle det gå flera andra klockan 4, halv 5 och den sista 6, så man skulle väl åtminstone hinna till någon av dem hur sent man än gick och lade sig och hur hårt man än sov hur trött man än var efter föregående natts 14 timmar på bussen.

Emellertid nåddes jag av en god nyhet i Rishikesh. Shekhar hade svarat på mitt mail och haft en hel del intressant att berätta, framför allt att maoisterna förkunnat en ensidig vapenvila för tre månader fram till valen i februari. Han var redo att ta emot mig, så det var bara att utan vidare räkna in Nepal i programmet, där nu tydligen alla dörrar stod öppna utan reservationer tills vidare.

(I nästa nummer: *Kalldusch i Joshimath.*)

Regnflykten, del 15 : Uppsplitrning i Themisgam

Vi lämnade Yangthang klockan 8, och vädret var idealiskt – strålände solsken och inte för varmt ännu. Det första passet nåddes utan svårighet, varefter man fick vila ut ordentligt i Hemis Shukpachen, som var lika underbart och idealiskt som vanligt. Samma flicka som jag gästade för två år sedan kom på nytt ner till grinden på turistjakt inför första synen av en främling på vägen och ville bjuda på te och förfriskningar. Då hade jag tacksamt accepterat och haft en timmes njutning hos denna vackra mö och hennes husliga välsignelser, men nu hade jag sju andra att tänka på. Kände hon igen mig från för två år sedan? Det var möjligt, så lätt som jag kände igen henne.

Jag rannsokade byn på dess bästa serveringar men fann att den bästa var den vid forsen strax före byn, varvid jag återvände dit och fann gänget på vägen. Vi tog igen oss där i en timme med massor av te, äppeljuice, coca-cola och annat sådant innan vi fortsatte upp mot det sista passet.

Förra gången hade jag inte förstätt att passet var två, varför jag gått fel vid nedgången och långt senare kommit fram till ett militärläger där en hindu uppfattat mig som en terrorist med självmordsbomber i ryggsäcken, varför han hotat mig med automatgevär och krävt att jag demonstrerat ryggsäckens innehåll, som mest var bara böcker. Den här gången tog vi båda passen, och det andra var värre än det första, då man emellan dem hade en brant nedstigning och sedan en ännu brantare uppstigning igen till 3750 meter. Jag inväntade de andra vid toppen och gick sedan i förväg för att leta upp mina gamla vänners gästhus.

Nedstigningen från passet till Thingmosgang var 400 meter och oändligt lång, och under de hetaste eftermiddagstimmarna blev öknen ganska outhärdlig, men fram kom man. Vid sidan av vägen strax före Thingmosgang låg ett nytt gästhus som hette Namra. På skoj gick jag dit och kollade priserna. Vårdinnan var ganska distansierad och krävde 250 per natt per person. Vi skulle då ha fått trängas fem i ett rum och tre i ett annat. Jag tackade nej och gick vidare.

Jag fann mitt gamla ställe utan svårighet, och värdfolket kände genast igen mig. Jag förklarade att jag hade sju vänner som var på väg, och alla skulle lät beredas plats. Inga problem. Så det var bara att sätta sig vid fönstret, hålla ett öga på vägen och ropa in de andra när de kom förbi.

Men tiden gick, och de visade sig inte. Efter en timme blev vi oroliga, och jag gav mig ut på jakt efter dem. Efter en kvart på vägen tillbaka uppför fann jag dem, och jag ropade till dem att jag väntade på dem längre ner vid vägen, varefter jag återvände till mitt Themisgam-hem och satte mig ånyo och väntade vid fönstret. Tiden gick. De kom inte.

Så uppenbarade sig äntligen Jochen och Bernhard, men de var utan bagage. De blev glada åt att se mig, varpå jag frågade dem var de andra var. Då hade de dårarna tagit in på det avskräckande Namra Guest House fastän jag inte funnits där. Uttröttade hade de tydligen gripits av en slags förvriden grupplig och fallit för första bästa frestelse. Bernhard och Jochen sade att de genast skulle hämta de andra.

Så kom de då äntligen till rätta. I två timmar hade jag suttit vid fönstret och spanat efter dem och längtat efter att få ropa in dem till ett av Ladakhs vänligaste gästhus, två viktiga eftermiddagstimmar hade gått förlorade, och de hade försuttit sin lunch, medan jag bjudits på den underbaraste "skew". Men alla skador kunde repareras, de fick en försenad lunch och kunde duscha och koppla av, så slutet gott, allting gott.

Så var man då hemma igen hos detta underbara värdfolk i Themisgam, där ingenting hade förändrats, utom att de skaffat en större TV. Generositeten och välviljan var den samma, och aldrig hittills fick jag ett hjärtligare välkomnande än här, där de genast dukade upp för mig både te med bullar och aprikoser och dessutom den bästa tänkbara lunch.

Alla i gruppen omfattades av samma välvilja, och därtill kom mot kvällen fyra nya gäster från Tyskland, som också försökt ta in på det avskräckande Namra men som rekommenderats denna familj av några barn.

Mot kvällskanten gick vi upp till klostret och njöt av dess innehålls fantastiska sevärdheter och av den magnifika solnedgången. Sergio ville ta sig hit upp i gryningen också, han hade varit dålig under dagen efter att i Yangthang ha förätit sig på Skew (6 portioner) men var nu bättre och åter på sitt bästa godmodiga humör. Under hela dagen hade vi diskuterat till och från om vi skulle satsa på Bong Bong La eller inte. Ingen visste hur högt det var, sannolikt var det inte högre än 3400, men alla guideböcker var överens om att vandringen från Bong Bong La till Khaltse var lång och tråkig. Tre andra alternativ var att vandra i gryningen ner till Nurla och därifrån ta bussen till Lamayuru, att ta bussen från Themisgam till Khaltse klockan 9 eller att stanna en dag till i Themisgang. Jag hade en gång tagit bussen till Khaltse härifrån och ändå kommit för sent till Khaltse för att därifrån kunna ta någon buss till Lamayuru, samma risk förelåg om man satsade på Bong Bong La, medan det säkraste alternativet var att gå ner till Nurla. Det var detta som vi till slut beslöt oss för.

Jochen hade en bror i Nepal som där arbetade för Röda Korset och kunde både hindi, nepali och sanskrit utom tyska och engelska. Jochen hade ofta varit där men var nu för första gången i Ladakh och hade till en början avskräckts av höjdproblemen men kände sig nu hemma. Han var mycket trevlig och mångkunnig och var i det civila musiker för klarinett, saxofon och piano men tyvärr bara inom jazzen. Han kände sig helt hemma inom buddhismen och hade redan som 6-7-åring omfattat reinkarnationstanken som mera plausibel än materialismen och dess förnekelse av allt andligt. Under kvällen hade vi en omfattande diskussion med de andra tyskarna om deras svårighet att få hinduism och buddhism att gå ihop, medan Jochen utan svårighet lade ut texten för dem om deras naturliga samhörighet, om att hinduismen betraktade Buddha som en reinkarnation av Vishnu och att Buddha var helt inkorporerad i den hinduistiska världsåskådningen. Ingenstans vandrade båda religionerna närmare tillsammans än just i Nepal.

Jochen trivdes så bra i Themisgang att han beslöt att stanna en dag extra. Vi skulle därmed förlora en mycket trevlig och mångkunnig tillgång i gruppen. Bernhard och Alix hade bara åtta dagar kvar i Indien innan de måste flyga hem, och med tanke på tillståndet i övriga Indien, (vi såg på TV här under en nyhetsändning hur i princip hela Indien låg under vatten, det ösregnade och åskade och stormade överallt utom i Rajahstan och Ladakh, och de värsta skadorna tycktes ha drabbat

Simla och Assam – flera stora dammar rann våldsamt över, då alla öppnade dammluckor hjälpt föga mot vattenmassorna,) med sönderbrutna vägar överallt, måste de börja planera sitt återtag. Därför beslöt de att återvända till Leh. Därmed återstod av gruppen endast mina fyra italienska vänner och jag.

För första gången i Ladakh sov jag här i Themisgang en obruten sömn, och det samma gällde nästan för de flesta. Vi hade sänkt oss till 3200 meter, vilket var av stor betydelse i denna tunna luft. Mitt lår var redan mycket bättre, och det var endast det att sitta på huk som vållade problem, vilket man ju måste kunna göra på indiska toaletter, i synnerhet om dessa bara består av ett litet hål i golvet. Men det var en småsak. Huvudsaken var att alla mådde förträffligt.

(I nästa nummer: *Bong Bong Las hämnad.*)

Lycklig resa med komplikationer, del 5: Succén fortsätter: Key och Dankhar.

Höjdsjukan var som en ovanligt kraftig baksmälla efter ett ordentligt sjöslag men avtog efter hand. Jag grubblade oavbrutet över resplaneproblemet, om jag skulle ta hänsyn till Sergio och Silvia och följa dem eller följa mina egna vägar. Denna morgon uppstod en ny faktor i problemet: vädret var sämre. Molntöcknet var kompakt, och regnmoln hotade. Om det skulle bli regn kunde vägen till Keylong från Spiti bli förstörd, och då var man pantad.

Som vanligt när man har medpassagerare blev det att vänta på dem. Becky kom punktligt och meddelade att frukosten hade blivit försenad, så jag följde med henne för en extra kopp te före avfärd. Sedan blev det avfärd.

Färden gick till Key, det äldsta och viktigaste klostret i hela Spiti, som låg som en bröllopskrokan uppe på en kulle och dominerade hela landskapet. Det var vansinnigt vackert. Den främsta sevärdheten inne i klostret var dock Dalai Lamas enskilda rum, som han bor i när han kommer hit några gånger om året. Lägenheten är enkel: ett badrum, ett enkelt men vackert sovrum och en liten kort sal, där han kan ta emot sex besökare. Det är allt. Det var som att få komma in i Dalai Lamas eget hem, och rummen vibrerade påträngande av hans godmodiga och älskvärda anda.

Från Key gällde det att ta sig upp till Kibbar eller Khyber, världens högst belägna samhälle enligt sin egen reklam. Craig, Becky och jag ville gå i förväg medan jeepen fick invänta Valiant och Sharon. (Valiant hette faktiskt Valiant döpt efter seriefiguren prins Valiant vid kung Arthurs hov. Även hans syster hade döpts efter en seriefigur.)

Jag kom snabbt ifrån de övriga och kom i kapp ett par hurtiga tyskar, som hade gått ända från Kaza och skulle gå tillbaka dit igen från Khyber (20 km, från 3600 meter till 4200). Småningom började jag undra varför jeepen aldrig kom. Inte heller såg jag Becky och Craig bakom mig längre. Vad hade hänt dem? Hade jag tagit fel väg och var på väg till fel by, eller hade bilen gått sönder? Nej då, jag var på rätt väg, och snart kom byn inom synhåll, som visade sig faktiskt vara en mindre stad, och precis när jag kom fram till staden kom jeepen äntligen i sikte. Det hade varit det vanliga problemet: alla hade sökt varandra utan att hitta varandra, och när en kommit till rätta hade andra försvunnit för att leta rätt på andra, medan andra inte kunnat bestämma sig om de ville komma med eller inte....

På Khybers enda gästhus satt en drös av gäster. Där var ett stort sällskap av belgare, fransmän och luxemburgare, (den första jag sett i Indien i mitt liv, så jag gjorde stora ögon,) och ingenting tycktes fattas utom elektricitet och varmvatten. Sittningen vid téet och den extra frukosten blev långvarig, den redan etablerade förseningen accelererade (som förseningar alltid gör,) och jag tänkte på Silvia och Sergio som väntade på mig i Dankhar. Efter middag kom vi äntligen iväg.

Vi kom fram till Dankhar halv 2. Inget spår av Silvia och Sergio. Då klostret var imponerande och vidlyftigt och utspritt över flera komplex på olika toppar gick vi genast till klostret och hamnade vilse. Dankhar var Spitis forntida huvudstad, dess läge var det vackraste och mest imponerande i hela Spiti, men då det skadats illa av en vinter låg stora delar i ruiner, i vilka det var svårt att leta sig fram. Omsider fick jag veta att Silvia och Sergio hade siktats och väntade på mig i den moderna delen vid parkeringsplatsen.

När jag kom fram dit hade vi en lång konferens. De ville satsa på Pindalen utan att veta hur man tog sig dit, de fick tricksa sig fram, och de ville ha mig med. Efteråt ville de göra en trek kring byarna och klostren omkring Kaza och tillbringa en natt i Key. De ville stanna i Spiti minst en vecka till.

För mig var Zanskarprojektet alltför lockande. Vi studerade förutsättningarna noga och kom fram till att det var intressant och genomförbart. Men Sergio och Silvia ville inte ta sig till Ladakh denna gång. Följaktligen beslöt vi att skiljas där i Dankhar, Spitis forna huvudstad i dess vackraste kloster. Dock planerade vi att återförenas på vägen söderut i Manali och Dharamsala eller båda mot slutet av månaden. Vi skulle kommunicera under tiden per elpost.

Sålunda fick jag lämna dem där åt deras öde. Vädret såg ut att bli bättre, så det såg ljusst ut för oss alla. Momo från Taiwan stannade också där på klostret då hon led av svår huvudvärk och höjdsjuka samt överansträngning, den vanliga kombinationen. Sålunda fick jag även skiljas från denna alldeles ovanligt intagande varelse där.

Precis när vi skulle lämna Dankhar ankom det en liten privatbuss, ur vilken svämmade ut vad som närmast liknade ett gycklarsällskap. Det var helt obeskrivliga människor, från groteska hippiekarikatyrer till feta raggarliknande gubbar och fläskiga tanter i åtsittande tights. En av dessa var så extremt och åtsittande klädd, nästan som i bikini, att fläsket svämmade över överallt. Detta makabra men glada sällskap visade sig vara ryska turister. Vi häpnade, medan munkarna på klostret inte häpnade alls.

Vi kom iväg från Dankhar klockan 17 efter en mycket hård dags arbete men var helt nöjda med den strapatsrika dagen med Spitis två största och viktigaste kloster och världens högst belägna stad avverkade med den äran.

När jag kom hem till mitt härbärge kryllade hotellet av invasioner av israeler och italienare som lade beslag på samtliga badrum (2) non-stop. Man hade ingen chans. Det var bara att förbli oren. Plötsligt blev allting alldeles tyst, och när jag försiktigt tittade ut genom dörren var hela stället som övergivet. Då passade jag på och smet in i det ena av plötsligt två lediga badrum.

Vi hade sedan en underbar middag på tre man hand med Craig och Becky. Jag rekommenderade en *thenthuk*, vilket råkade bli deras första tibetanska rätt. Det blev en total succé, och kvällen var lyckad.

Även de planerade ta det lugnt följande dag och mest ägna sig åt tvätt. Själv hoppades jag på bättre väder för min sista dag i Spiti, så att jag kanske kunde återbesöka Key under solsken.

(I nästa nummer: *Sista dagen i Spiti.*)

Göteborg, 6 februari 2006.

www.fritenkaren.se